

Pelkosenniemen kunnanvaltuuston kokouksessaan 8.4.2026 (§ 18) asettaman tilapäisen valiokunnan raportti

09.06.2026

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Valiokunnan kokoukset.....	3
3	Kuuleminen.....	4
4	Kirjallinen aineisto.....	4
5	Tapahtumat ennen valtuustoaloitetta.....	5
6	Tapahtumien sisältö.....	5
6.1	Valiokunnalle annettu toimeksianto.....	5
6.2	Kunnanjohtajan katsaus.....	5
6.3	Puheenjohtajapalaverit kunnanjohtajan kanssa.....	6
6.4	Onko pysytty omissa rooleissa.....	8
6.5	Onko käytös ollut turvallisemman tilan periaatteiden mukaista.....	9
6.6	Valtuustoryhmien välinen yhteistyö.....	10
6.7	Hallituksen puheenjohtajien vastineet ja kuulemiset.....	11
6.7.1	Puheenjohtajan vastineista.....	11
6.7.2	Varapuheenjohtajan vastineista.....	13
7	Kunnanhallituksen lausunto.....	14
8	Yhteenveto kuulemisista.....	15
8.1	Lopullinen arvio.....	16
8.2	Tilapäisen valiokunnan suositukset.....	16

1 Johdanto

Pelkosenniemen kunnanvaltuusto päätti 8.4.2026 §:ssä 18 asettaa keskuudestaan kuntalain 35. §:ssä tarkoitetun tilapäisen valiokunnan valmistelemaan hallituksen puheenjohtajiston erottamista koskevaa asiaa.

Viisi valtuutettua on allekirjoittanut kuntaan 25.2.2026 saapuneen aloitteen, jossa esitetään, että kunnanvaltuusto perustaa kuntalain 35. §:ssä tarkoitetun tilapäisen valiokunnan selvittämään,

- nauttiiko kunnanhallituksen puheenjohtajisto kunnanvaltuuston luottamusta,
- onko toiminta ollut roolien mukaista,
- onko käytös ollut turvallisemman tilan periaatteiden mukaista, ja
- onko yhteistyö ryhmien välillä toiminut.

Kuntalain 34.2 §:n mukaan valtuusto voi erottaa valtuuston ja valitsemiensa toimielinten puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan kesken toimikauden, jos he tai jotkut heistä eivät nauti valtuuston luottamusta. Erottamispäätös koskee puheenjohtajistoa kokonaisuudessaan.

Asiaa valmisteleva tilapäinen valiokunta tekee päätösehdotuksensa käsiteltävästä asiasta suoraan kunnanvaltuustolle. Valtuusto on kokouksessaan nimennyt

- valiokunnan puheenjohtajaksi Markku Kankaanrannan ja varapuheenjohtajaksi Tarja Kallion,
- valiokunnan muiksi jäseniksi Heidi Karnaatun ja Janne Uusitalon sekä
- valiokunnan varajäseniksi Tero Luoma-ahon (Kankaanranta), Johanna Jaakkolan (Kallio), Pekka Nymanin (Karnaattu) ja Eeva Airaksen (Uusitalo).

Valiokunta on ottanut sihteerikseen Lauri Lehtikeron.

2 Valiokunnan kokoukset

Valiokunta kokoontui seuraavasti:

- 14.4.2026: työsuunnitelma, sihteerin nimeäminen.
- 22.4.2026: kuulemiskirjeiden vastaanotto, suulliset kuulemiset.
- 12.5.2026: puheenjohtajiston vastineet. Ensimmäisen vaiheen kuulemisista ja puheenjohtajien vastineista lähetettiin lausuntopyyntö kunnanhallitukselle.
- 15.5.2026: puheenjohtajien suulliset kuulemiset toistensa lausunnoista ja muistiot lausunnoista lähetettiin kunnanhallitukselle. Puheenjohtaja halusi vielä kirjallisesti lausua varapuheenjohtajan kuulemiseen, ja tämä kuuleminen toimitettiin kunnanhallitukselle 18.5.2026.
- 29.5.2026: valiokunnan iltakoulu, raportin valmistelu.
- 9.6.2026: valiokunnan loppuraportti, esitys valtuustolle.

3 Kuuleminen

Valiokunta päätti, että

- kunnanhallituksen jäsenten, valtuustoryhmien puheenjohtajien, valtuuston puheenjohtajien ja kunnanjohtajan kuuleminen toteutetaan kirjallisesti;
- kaikille kuultaville annetaan mahdollisuus kirjallisen kuulemisen sijasta tai lisäksi suulliseen kuulemiseen valiokunnan ilmoittamana ajankohtana;
- kuultaville ilmoitetaan, että valiokunnalle annettava kirjallinen lausunto tai mielipide on viranomaisen asiakirja ja lähtökohtaisesti julkinen salattavaksi merkityjä aineistoja lukuun ottamatta;
- kunnanhallituksen puheenjohtajat antavat tämän jälkeen vastineet kuulemiskirjeistä;
- kunnanhallituksen puheenjohtajat kommentoivat toistensa toimittamia vastineita.

Kuulemisilla pyrittiin selvittämään aloitteen mukaisesti,

- nauttiiko kunnanhallituksen puheenjohtajisto valtuuston luottamusta,
- onko pysytty omissa rooleissa,
- onko käytös ollut turvallisemman tilan periaatteiden mukaista, ja
- miten yhteistyö eri ryhmien välillä on toiminut.

Valiokunnalle annettiin ensimmäisessä vaiheessa kahdeksan lausuntoa. Lausunnon antoivat kunnanjohtaja Mikko Merikanto, kunnanhallituksen jäsenistä Timo Tossavainen, Marko Poikela, Tarja Kallio ja Eeva Airas, valtuustoryhmien puheenjohtajista Laura Lakso sekä valtuuston puheenjohtajat Markku Kallio ja Heidi Karnaattu. Lisäksi suoritettiin asianosaisten pyynnöstä kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen varapuheenjohtajan suullinen kuuleminen.

Vastineet suoritettuihin kuulemisiin antoivat kunnanhallituksen puheenjohtaja Laura Lakso ja varapuheenjohtaja Timo Tossavainen. Heidän kanssaan suoritettiin myös suulliset kuulemiset, joista tehtiin muistiot. Myöhemmin he saivat vielä kommentoida toistensa vastineita sekä kirjallisesti että suullisesti. Myös näistä suullisista kuulemisista laadittiin muistiot.

4 Kirjallinen aineisto

Valiokunnan käytössä oli kokouspöytäkirjojen lisäksi seuraava kirjallinen aineisto:

- Kuntaliiton julkaisu ”Luottamushenkilöiden väliseen epäasialliseen käytökseen puuttuminen” (2025)
- Kuntaliiton julkaisu ”Luottamushenkilöiden erottaminen epäluottamuksen perusteella” (2021)
- Työturvallisuuskeskuksen opas ”Epäasiallisen käytöksen käsitteleminen luottamuselimissä” (2021).

5 Tapahtumat ennen valtuustoaloitetta

Kuulemiskirjeiden mukaan tyytymättömyys kunnanhallituksen puheenjohtajan toimintaan alkoi loppuvuodesta 2025. Kunnanjohtajan mukaan luottamuspuola hänen ja kunnanhallituksen puheenjohtajan välillä alkoi jo kesällä, valtuustokauden alussa.

Kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan välisen yhteistyön kriisiytyminen tuli kunnanhallituksen tietoon 19.1.2026, jolloin kunnanjohtaja oli toimittanut kunnanhallitukselle katsauksen menneestä vuodesta.

Samana päivänä kunnanhallitus kävi asiasta keskustelun ja ohjeisti kunnanhallituksen ja valtuuston puheenjohtajistoa hakemaan ratkaisua ristiriitoihin kehityskeskusteluna kunnanjohtajan kanssa.

Puheenjohtajisto kokoontui kerran, mutta hallituksen ohjeistamaa ristiriitojen ratkaisua ei käsitelty. Asiasta sovitut myöhemmät tapahtumat peruttiin.

Asiaa käsiteltiin kunnanhallituksessa 2.2.2026, jolloin keskustelujen lopputulemana puheenjohtajistoa ohjeistettiin edelleen aloittamaan neuvottelut kunnanjohtajan kanssa ristiriitojen korjaamiseksi. Neuvotteluja ei pidetty.

26.2.2026 puheenjohtajiston kaksi jäsentä ja kunnanhallituksen kolme jäsentä toimittivat valtuustolle aloitteen kuntalain 35. §:n mukaisen tilapäisen valiokunnan asettamisesta selvittämään, nauttiiko hallituksen puheenjohtajisto valtuuston luottamusta.

6 Tapahtumien sisältö

6.1 Valiokunnalle annettu toimeksianto

Valiokunnalle toimitettu aineisto on ollut laaja. Lausuntojen ja liiteaineiston keskeistä sisältöä on koottu raporttiin teemoittain siten, että olennaiset näkökohdat tulevat esiin.

Yksittäisiä lausumia ei ole esitetty tyhjentävästi, vaan sisältö on tiivistetty kokonaisuuksiksi. Valiokunta on huomionnut sekä kuulemisissa esitetyt näkemykset että niihin annetut vastineet. Kaikki alkuperäinen aineisto on valiokunnan käytössä ja tarvittaessa valtuuston tarkastettavissa. Kuulemisaineistosta valiokunta arvioi valtuuston toimeksiannon mukaisesti luottamusta kunnanhallituksen puheenjohtajistoon.

6.2 Kunnanjohtajan katsaus

Kunnanjohtaja

Katsauksen mukaan viranhaltijatyöhön on kohdistunut luottamuspuola, epä-kunnioittavaa puhetta, operatiiviseen toimintaan puuttumista ja jopa uhkailuksi tulkittavia toteamuksia. Katsauksen mukaan kunnanjohtaja oli ottanut keskinäisen luottamusongelman puheenjohtajan kanssa useita kertoja marras-joulukuusta 2025

lähtien. Kunnanjohtaja oli ollut valtuuston puheenjohtajistoon ja kunnanhallituksen varapuheenjohtajaan yhteydessä marraskuussa 2025, jolloin hän oli maininnut hallituksen puheenjohtajan epäasiallisesta toiminnasta. Hän olisi halunnut aluksi ratkaista ongelmat hallituksen puheenjohtajan kanssa keskenään. Kun asia ei kunnanjohtajan mielestä edennyt odotetusti, hän toimitti kunnanjohtajan katsauksen kunnanhallituksen jäsenille.

Katsaus sisälsi myös kuvauksia yksittäisistä tilanteista, kuten pelikenttä- ja rekrytointiasioista, joissa kunnanjohtaja koki puheenjohtajan toiminnan painostavaksi.

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus käsitteli katsausta 19.1.2026 ja ohjeisti valtuuston ja hallituksen puheenjohtajistoa käymään asiasta kehityskeskustelutyypin neuvottelun, josta raportoidaan kunnanhallitukselle.

Puheenjohtajan vastaus katsaukseen

30.3. kunnanhallituksen puheenjohtaja toimitti vastineen kunnanjohtajan katsaukseen, jossa hän kiisti kiusaamisen ja epäasiallisen käyttäytymisen. Vastineessa hän viittasi lainvastaisiin esityksiin ja ettei hallituksen päätöksiä toteuteta päätösten mukaisesti. Puheenjohtajan mukaan hänen toimintansa perustuu valvontavelvollisuuteen. Kunnanjohtajan katsaus oli yksipuolinen ja sisälsi virheellisiä tulkintoja.

”Väitteet eivät pidä paikkaansa. Olen vaativa ja tarkka, mutta en epäasiallinen. Tämän vastineen tavoitteena on palauttaa laillinen ja selkeä johtamisjärjestelmä, vahvistaa luottamushenkilöiden päätösvaltaan kuuluvaa toimivaltaa, palauttaa henkilöstön ja luottamushenkilöiden välinen luottamus sekä parantaa kunnan sisäistä työrauhaa ja valmistelun laatua.”

Puheenjohtaja kertoo suullisessa kuulemisessa ehdottaneensa kunnanjohtajalle, että käytäisiin keskustelut ulkopuolisen, esim. työterveyshuollon edustajan, kanssa. Tästä kunnanjohtaja on kieltäytynyt.

Valiokunta toteaa, että näkemysten ristiriita osoittaa, että yhteistyö on vaikeutunut, luottamus osapuolten välillä on heikentynyt ja yhteinen tilannekuva on jäänyt muodostumatta. Näillä tekijöillä on ollut vaikutusta kunnan johtamisen toimivuuteen.

6.3 Puheenjohtajapalaverit kunnanjohtajan kanssa

Puheenjohtajisto kokoontui 20.1.2026, joskaan kehityskeskustelua ristiriitojen ratkaisemiseksi ei käyty. Keskustelu ajautui väärille urille. Palaveria pyrittiin sopimaan myöhemmälle ajalle siinä kuitenkaan onnistumatta.

Kunnanjohtajan ja varapuheenjohtajien lausunnot

Kunnanjohtajan katsauksen jälkeen sovittu puheenjohtajiston palaveri 20.1.2026 ei toteutunut odotusten mukaisesti. Kunnanjohtajan mukaan tilaisuus päätettiin, koska keskustelu ei ollut rakentavaa, ja uutena asiana puheenjohtaja toi esiin keskustelun johtajasopimuksen eropykälästä.

Varapuheenjohtajan mielestä puheenjohtajan käytös oli hyökkäävää ja epäasiallista. Puheenjohtaja otti esiin johtajasopimuksen mukaisen kunnanjohtajan erottamisen, mikä ei lausunnon antajien mukaan kuulunut palaverin tehtäviin. Suullisessa kuulemisessa hän kertoi, että keskustelu lähti liikkeelle väärin. Muun muassa yt-menettelyn käsittelemiseen ei ollut kunnanhallituksen mandaattia. Varapuheenjohtaja kertoo, ettei hän havainnut kokouksessa puheenjohtajan väittämiä tapahtumia. Seuraavat sovitut tapaamiset puheenjohtaja perui.

Puheenjohtajan vastine

Tilanne muuttui jyrkäksi ja kokous jouduttiin keskeyttämään, eikä aikataulusyistä kyetty järjestämään uutta tapaamista, kun taas viimeiselle tapaamiselle ei ollut puheenjohtajan mukaan tarvetta (koska oli tehty aloite tilapäisestä valiokunnasta), eikä puheenjohtajistolla ollut tosiasiallisia edellytyksiä ratkaista asiaa. Pinnalla olivat yt-neuvottelut.

”Keskustelu eskaloitui ja hyökättiin minua kohtaan. Tila ei ollut turvallinen.”

Puheenjohtajan mielestä yt-menettelystä käyty keskustelu oli hyvin tärkeä asia ja mainittu myös kunnanjohtajan katsauksessa. Puheenjohtaja esitti myös vakavasti mietittäväksi kunnanjohtajan johtajasopimuksen mukaista irtisanomisperustetta. Puheenjohtajan mukaan tilapäisen valiokunnan valmisteluprosessi käynnistyi silloin.

Puheenjohtajistolla ei ollut tosiasiallisia edellytyksiä ratkaista asiaa. Puheenjohtajiston sijaan asia olisi tullut käsitellä työsuojelun, työterveyden ja puolueettoman selvityksen kautta sekä selkeän ohjeistuksen pohjalta.

Valiokunnan arvion mukaan puheenjohtajiston kokouksessa keskustelut kärjistyivät tavalla, joka heikensi merkittävästi osapuolten välistä luottamusta ja yhteistyöedellytyksiä. Asialista puuttui, mikä osaltaan selittää keskustelun ajautumista väärille urille. Kehityskeskustelua ristiriitatilanteesta ei pidetty eikä siihen palattu jatkossakaan.

Valiokunta katsoo, että kyseinen ristiriitatilanne ei ole ollut tavanomainen näkemusero vaan osoitus vakavammasta yhteistyö- ja vuorovaikutusongelmasta osapuolten välillä. Tilanteen kärjistyminen kokouksessa osoittaa puutteita kokouksen johtamisessa sekä kyvyssä hallita ja ratkaista ristiriitatilanteita asianmukaisesti. Keskustelu juuttui neuvotteluun kuulumattoman YT-neuvottelujen esteellisyyksistä. Asia ei ollut puheenjohtajiston asialistalla ja asiassa loukattiin luultavasti esteellisyyssäännöksiä.

Puheenjohtajalla on asemansa perusteella korostunut vastuu huolehtia kokousten asiallisesta kulusta, edistää rakentavaa keskustelua sekä ehkäistä ristiriitojen kärjistymistä. Valiokunnan arvion mukaan esiin tullut tilanne osoittaa, että tätä vastuuta ei ole kaikilta osin kyetty toteuttamaan tavalla, joka turvaisi toimielinten välisen luottamuksen ja yhteistyökyyvyn.

6.4 Onko pysytty omissa rooleissa

Kuultavien lausunnoista

Roolijakoa ei ole kaikilta osin noudatettu. Poliittinen ohjaus on ulottunut operatiiviseen toimintaan tavalla, joka on aiheuttanut epäselvyyttä ja kuormitusta organisaatiossa.

Useissa kuulemisissa viitattiin kunnanjohtajan katsaukseen, jonka tulkinnasta oltiin eri käsityksissä. Roolijako on hämartynt poliittisen ja operatiivisen työnkuvan välillä. Julkisessa viestinnässä esitetyt kannanotot on joidenkin lausuntojen mukaan koettu luottamusta heikentävinä.

Kunnanjohtaja kuvaili lausunnossaan esimerkinomaisesti useita tilanteita, joissa puheenjohtajan rooli vähintään hämartyi. Henkilöstöasioihin liittyvä yhteydenpito puheenjohtajalta viranhaltijajohdon ohi on aiheuttanut epäselvyyttä rooleista ja vastuunjaosta. Muun muassa hallituksen syksyllä käynnistämään yt-menettelyyn liittyvät vaikuttamisyritykset vaikeuttivat valmistelua.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota viranhaltijoiden työskentelyn vähättelyyn sekä heidän työskentelynsä asiattomaan arvosteluun. Jopa esittelyjä on keskeytetty.

Lausunnoissa on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan asioita on tuotu käsittelyyn ilman tavanomaista viranhaltijavalmistelua.

Varapuheenjohtaja kertoo vastaanottaneensa (Cc) lukuisia puheenjohtajan viranhaltijoille lähettämiä sähköposteja, joissa puututaan operatiiviseen toimintaan.

Aloitteen tilapäisestä valiokunnasta käsittelyä viivytettiin tarpeettomasti, vaikka toisaalta haluttiin asian pikaista selvittämistä. Puheenjohtaja ei kutsunut kunnanhallituksen kokousta 9.3.2026 kokoon, vaikka hallitus oli niin päättänyt.

Puheenjohtajan vastine

”Pidän tärkeänä, etteivät luottamushenkilöt ohjaa yksittäisiä viranhaltijoita, ja että poliittinen ja operatiivinen vastuu pidetään selkeästi erillään. Samalla on tunnistettava myös viranhaltijoiden politisoitumisen riski: viranhaltijat eivät saa pyrkiä ohjaamaan poliittista päätöksentekoa omista lähtökohdistaan. Tässä meillä kaikilla on kehitettävää.”

Puheenjohtaja on kiistänyt toimineensa roolinsa vastaisesti ja on korostanut, että puuttuminen perustuu luottamushenkilön valvontavelvollisuuteen ja vastuuseen kunnan edun turvaamisesta.

”Kunnanhallituksen puheenjohtajalla on aktiivinen ohjausrooli valmistelussa, ja puuttuminen on osa lakisääteistä vastuuta. Valiokunta-aloitteen käsittelykokouksen ajankohdan kunnanhallituksessa päättää kunnanhallituksen puheenjohtaja”.

Valiokunta toteaa, että esitettyjen näkemysten perusteella roolien tulkinta on vaihdellut osapuolten välillä. Osa esitetystä väitteistä perustuu kokemuksiin ja tulkintoihin, eikä niiden perusteella ole kaikilta osin mahdollista tehdä yksiselitteistä johtopäätöstä toimivallan ylityksestä. Huomautettakoon kuitenkin, että näkemykset, mm. laintulkinnat, poikkeavat lähes jokaisessa asiassa.

Kokonaisuutena tarkastellen roolijaon epäselvyys on vaikuttanut yhteistyöhön ja johtamisjärjestelmän toimivuuteen.

6.5 Onko käytös ollut turvallisemman tilan periaatteiden mukaista

Kuultavien lausunnoista

Lausuntojen mukaan nämä periaatteet eivät ole toteutuneet kaikilta osin. Useaan otteeseen on jouduttu huomauttamaan, että puhetapa on epäasiallista.

Valiokunnalle toimitetussa aineistossa on esitetty myös yksittäisiä kuvauksia tilanteista, joissa vuorovaikutuksen on koettu olleen kuormittavaa. Näissä kuvauksissa tuodaan esiin kokemuksia, jotka liittyvät työhyvinvointiin ja jaksamiseen. Valiokunta on huomionnut nämä osana kokonaisarviointia, mutta ei ole perustanut johtopäätöksiään yksittäisiin kuvauksiin (esim. kunnanjohtajan tiedote 18.11.2025 valtuuston puheenjohtajille ja hallituksen varapuheenjohtajalle).

Lausunnoissa koettiin selvittämättömät ristiriidat ongelmallisiksi. Kunnanjohtajan katsausta ei käsitelty sovittun mukaisesti. Lausunnoissa huomautettiin myös voimakkaasta ja syyttävästä kielenkäytöstä.

Valiokunnalle toimitetussa aineistossa on esitetty myös yksittäisiä kuvauksia tilanteista, jossa vuorovaikutuksen on koettu olleen kuormittavaa. Nämä kuvaukset tuodaan esiin kokemuksina, jotka liittyvät työhyvinvointiin ja jaksamiseen. Valiokunta on huomionnut nämä osin vakavatkin kuvaukset osana kokonaisarviointia, mutta ei ole perustanut johtopäätöksiään yksittäisiin kuvauksiin.

Varapuheenjohtajan toiminta on kuultavien mukaan ollut turvallisemman tilan periaatteiden mukaista.

Hallituksen puheenjohtajan vastine

”Puheenjohtajana olen puuttunut epäasialliseen käytökseen ja ohjannut keskustelua asiakysymyksiin silloin, kun se on ollut tarpeen. Samalla on kuitenkin todettava, että turvallisen tilan kokemus ei ole toteutunut kaikilta osin omalta kohdaltani”.

Puheenjohtaja kiistää epäasiallisen käytöksen ja viranhaltijoiden keskeytykset:

”Olen antanut viranhaltijan esitellä asiansa ja sen jälkeen olen puuttunut erityisesti siihen, että valmistelu on ollut heikkoa ja puutteellista. Tässä mielessä olen vaatinut tuloksia, koska Pelkosenniemen kunnan viranhaltijoiden valmistelu on ollut aika ajoin poikkeuksellisen puutteellista. On huomioitava, että vähättelyä ei saa sekoittaa terveeseen kritiikkiin, jota olen esittänyt.”

Puheenjohtajan mukaan esiin nousseet haasteet ovat kuuluneet normaaliin kuntaorganisaation toimintaan, jossa erilaisia näkemyksiä yhteensovitetaan, ja aloite tilapäisestä valiokunnasta on tullut hänelle yllätyksenä. Keskeiset ongelmat ovat liittyneet puheenjohtajan mukaan tiedonkulun puutteisiin.

Valiokunta toteaa, että luottamushenkilön tulee kuntalain 69. §:n mukaisesti toimia tehtävässään asiallisesti sekä edistää yhteistyötä ja kunnan etua. Toimintatapojen tulee tukea rakentavaa vuorovaikutusta ja luottamuksellista työskentelyä. Toimitettujen kuvausten perusteella näin ei ole toimittu.

Kunnanhallituksen puheenjohtaja paheksui sitä, ettei häntä informoitu kunnanjohtajan tiedotteesta 18.11.2025 valtuuston puheenjohtajille ja hallituksen varapuheenjohtajalle. Kuulemisvaiheessa hän ei kuitenkaan kommentoinut itse tiedotetta, joka kuvaili puheenjohtajan käytöstä hyvinkin epäasialliseksi.

Saadun selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että toimintatavoissa ja viestinnässä on ilmennyt piirteitä, jotka ovat voineet heikentää yhteistyötä ja luottamuksen edellytyksiä. Arvioinnissa korostuu se, että kokemukset käytöksestä ovat vaihdelleet, mutta useissa lausunnoissa on tuotu esiin samansuuntaisia havaintoja.

6.6 Valtuustoryhmien välinen yhteistyö

Lausunnot

Kuulemisten perusteella muut valtuustoryhmät ovat todenneet, ettei yhteisiä neuvotteluja ja ryhmäpalavereja ole tällä valtuustokaudella järjestetty. Lisäksi on tuotu esiin, että ennakoiva vuoropuhelu ryhmien välillä on ollut puutteellista.

Keskustan ryhmässä osa näkee yhteistyön toimivan ja yhteistyön puutteiden johtuvan lähinnä muiden ryhmien yhteistyöhaluttomuudesta.

Puheenjohtajan vastine

Hallituksen puheenjohtaja on katsonut, että yhteistyö on ollut pääosin asiallista, mutta säännöllinen ja ennakoiva vuoropuhelu on ollut puutteellista erityisesti tiedonkulun osalta.

Valiokunta toteaa, että esitettyjen näkemysten perusteella ryhmien välisessä yhteistyössä ja tiedonkulussa on ollut puutteita. Kuulemisten perusteella näyttää siltä, että valtuustoryhmien välisiä palavereja ei ole pidetty.

6.7 Hallituksen puheenjohtajien lausunnot ja kuulemiset

Kuulemisprosessissa kunnanhallituksen puheenjohtaja oli toimittanut ensimmäisen lausunnon valtuustoryhmän puheenjohtajana sekä kuulemisiin neljä vastinetta. Lisäksi liiteaineistoissa on useita puheenjohtajan lausuntoja.

6.7.1 Puheenjohtajan vastineista

Tilapäisen valiokunnan asettaminen

Hallituksen puheenjohtaja on tuonut esiin näkemyksen, jonka mukaan tilapäisen valiokunnan asettaminen on tapahtunut tunnistamatta luottamuspulaa.

”Minulla ei ole ollut käytettävissäni sellaista kokonaiskuvaa, jonka perusteella olisin voinut arvioida tilanteen kehittyneen tähän pisteeseen tai että näin järeät keinot olisivat olleet tarpeen. Tämä tilanne herättää väistämättä kysymyksen siitä, miksi yhteinen tilannekuva on jäänyt muodostumatta ja miksi asioita ei ole käsitelty avoimesti ja riittävän varhaisessa vaiheessa. Keskeiset ongelmat ovat liittyneet tiedonkulun puutteisiin, siihen että puheenjohtajaa ei ole pidetty riittävästi ajan tasalla sekä siihen, että yhteistä tilannekuvaa ei ole muodostettu systemaattisesti”.

Puheenjohtaja vetoaa itsensä sekä Keskustaryhmän saamaan äänimäärään, jonka mukaan puheenjohtajan paikka kuuluu hänelle. Lisäksi hän esittää, että kuultavien joukkoa lisätään hallituksen varajäsenillä ja kunnanjohtajan kirjeessä viitattuihin henkilöihin.

Puheenjohtaja korostaa vahvaa sitoutumista puheenjohtajan tehtävään ja kokee toimineensa roolissaan oikein.

Tilapäisen valiokunnan saamissa kuulemiskirjeissä oli puheenjohtajan mielestä ”vähän villoja” eli perustelut eivät olleet kovin vahvoja. Puheenjohtaja on vedonnut kunnanhallituksen toimintakulttuurissa ilmenneeseen epäoikeudenmukaisuuteen.

Kuultavien lausunnoissa huomautettiin valiokunta-aloitteen käsittelyn tahallisesta viivästyttämisestä. Puheenjohtajan mukaan taas, jos hän ei olisi kieltänyt hallituksen kokousta, olisi toimittu kuntalain ja hallintosäännön vastaisesti.

Valiokunta toteaa, että kunnanvaltuusto on päättänyt tilapäisen valiokunnan asettamisesta. Valiokunta toimii valtuuston antaman toimeksiannon mukaisesti, eikä arvioi asettamispäätöksen tarkoituksenmukaisuutta, vaan keskittyy sille annettuun selvitystehtävään. Valiokunta toteaa, että vaaleihin perustuva poliittinen mandaatti ja valtuuston erillinen luottamusarviointi ovat oikeudellisesti eri kysymyksiä.

Valiokunta toteaa lisäksi, että puheenjohtajan esittämät näkemykset kuultavien laajuudesta on huomioitu osana valmistelua siltä osin kuin valiokunta on katsonut ne tarpeellisiksi asian selvittämisen kannalta.

Puheenjohtajan esittämä sitoutuminen tehtävään ja oma arvio toiminnan asianmukaisuudesta on otettu huomioon osana kokonaisarviointia.

Valiokunta toteaa, että osapuolten näkemykset tilapäisen valiokunnan asettamisen perusteista poikkeavat toisistaan, mikä osaltaan kuvastaa yhteisen tilannekuvan puuttumista. Jopa tilapäisen valiokunnan hallinnollisen prosessin eteneminen kirvoittaa mielipiteet eri suuntiin.

Valiokunnalle toimitettujen lausuntojen analyysi (puheenjohtajan vastine)

Puheenjohtajan mukaan lausunnoissa on selkeitä seikkoja, joihin voidaan vastata tyhjentävästi, mutta myös kolmansia osapuolia loukkaavia, tosiasioiden vastaisia väitteitä ja jopa vastauksia, joista ei voi tehdä johtopäätöksiä joutumatta itse rikosoikeudellisen selvityksen kohteeksi.

”Joudumme tämän valiokuntatyön jälkeen arvioimaan kuinka oikeudellinen prosessi alkaa ja kuinka esitetty materiaali saadaan poistettua, täysin valheellisena ja loukkaavana.

Kaiken alkukohta on ollut uuden kunnanjohtajan valinta. Hänellä ole ollut riittäviä valmiuksia kohdata kunta-alaa ja sen johtamisen erikoismallia, duaalijohtamista, kaksinaista johtamista.”

Puheenjohtaja perusteli toimintaansa viittaamalla runsaaseen tutkimustietoon.

”Pelkosenniemen kunnan johtamisongelma ei ratkea vaatimalla puheenjohtajalta passiivisuutta, vaan vaatimalla virkaorganisaatiolta laadullista osaamista. Toimintani on ollut vastaus hallinnolliseen tyhjiöön ja valmistelun heikkoon tasoon. Puheenjohtajana tehtäväni on suojella kuntaa virheellisiltä päätöksiltä, ja tulen jatkossakin kantamaan tämän vastuun kuntalain ja hyvän hallintotavan mukaisesti.

Tilanne on kuitenkin edelleen korjattavissa. Se edellyttää avoimen ja suoran vuoropuhelun palauttamista, roolien ja vastuiden selkeyttämistä käytännön tasolla sekä tiedonkulun varmistamista. Tarvittaessa tulee hyödyntää myös ulkopuolista tukea, jotta luottamus voidaan rakentaa uudelleen. Olen valmis sitoutumaan tähän työhön.”

Valiokunta toteaa, että puheenjohtajan esittämät näkemykset poikkeavat muiden kuultavien esittämistä arvioista kunnan johtamisjärjestelmän toimivuudesta.

Valiokunta katsoo, että esitetyt näkemykset kuvastavat erilaista tulkintaa johtamisen haasteiden syistä, mukaan lukien valmistelun laatuun, roolijakoon ja vuoro-vaikutukseen liittyvät kysymykset.

Valiokunta toteaa, että esitettyjen ristiriitaisten näkemysten perusteella vuoro-vaikutustilanteiden tulkinnassa on esiintynyt eroja, jotka ovat vaikuttaneet yhteistyön toimivuuteen. Puheenjohtajan tehtävän hoitaminen edellyttää erityistä kykyä käsitellä

erimielisyyksiä ja ylläpitää luottamuksellista yhteistyösuhdetta viranhaltijajohdon kanssa.

Varapuheenjohtajan toiminta (puheenjohtajan näkemys)

Varapuheenjohtajan lausunnoissa on esitetty näkemyksiä kunnanhallituksen puheenjohtajan toiminnasta, mukaan lukien arvioita valmisteluun osallistumisesta ja vuorovaikutuksesta viranhaltijoiden kanssa.

Kunnanhallituksen puheenjohtaja on vastineessaan viitannut muiden kuultavien lausuntoihin sekä tuonut esiin näkemyksen, jonka mukaan varapuheenjohtaja on itse osallistunut aktiivisesti valmisteluun ja pyrkinyt vaikuttamaan päätöksentekoon samalla, kun on arvostellut puheenjohtajan toimintaa.

Puheenjohtaja on lisäksi kiistänyt häneen kohdistuneet väitteet ja katsonut, että osa esitetystä aineistosta sisältää virheellisiä tai hänen näkemyksensä mukaan perusteettomia tulkintoja.

Valiokunta toteaa, että kunnanhallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan näkemykset toistensa toiminnasta poikkeavat merkittävästi. Lausunnoissa esitetyt arviot perustuvat osin kokemuksiin ja tulkintoihin, eikä niiden perusteella ole kaikilta osin mahdollista tehdä yksiselitteistä johtopäätöstä yksittäisten väitteiden paikkansa-pitävyydestä.

Valiokunta katsoo, että esitetty ristiriita kuvastaa laajemmin yhteistyöhön ja roolien tulkintaan liittyviä haasteita kunnanhallituksen työskentelyssä.

6.7.2 Varapuheenjohtajan vastineista

Varapuheenjohtaja huomautti, että puheenjohtaja vastineessaan oli muuttanut hänen lausuntoaan, eikä sitä tule arvioinnissa huomioida.

Varapuheenjohtaja on lisäksi esittänyt näkemyksen, että kunnanhallituksen puheenjohtaja yritti vaikuttaa kunnan hallinto-oikeudelle antamaan lausuntoon.

Lausunnossa on myös esitetty, että vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä ei ole käsitelty riittävällä tavalla, mikä on osaltaan johtanut tilapäisen valiokunnan asettamiseen.

Lisäksi varapuheenjohtaja on arvioinut, että esitetyt vastineet eivät hänen näkemyksensä mukaan kaikilta osin vastaa tehtävän hoitamiseksi asetettavia odotuksia.

Valiokunta toteaa, että varapuheenjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan näkemykset poikkeavat olennaisesti toisistaan erityisesti valmisteluun osallistumisen, vuorovaikutuksen sekä menettelytapojen osalta.

7 Kunnanhallituksen lausunto

Kunnanhallituksen lausunto

Kunnanhallituksen mielipiteet jakaantuivat (äänin 3–3) puheenjohtajan äänen ratkaistessa:

”Kunnanhallitus toteaa, ettei tilapäisen valiokunnan saamista asiakirjoista ilmene sellaisia seikkoja, joiden perusteella kunnanhallituksen puheenjohtajistoon tulisi kohdistaa epäluottamusta. Asiakirjat ja lausunnot pohjautuvat pääosin kunnanhallituksessa käsiteltyjen asioiden valmistelusta käytävään keskusteluun. Kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan väliset keskustelut ovat kahdenvälisiä ja luottamuksellisia, ja niihin ei kunnanhallituksella ole tarvetta ottaa kantaa. Aineistosta ei ilmene virkavirheitä tai muuta tavanomaisesta työskentelystä poikkeavaa toimintaa.

Kunnanhallitus katsoo, että aineistosta nousee esiin ennen kaikkea yhteistyöhaasteita sekä viranhaltijoiden vähäisen kunnallishallinnon kokemuksen ja paikallistuntemuksen vaikutuksia. Erityisesti tilanteessa, jossa johtavilla viranhaltijoilla on rajallisesti kokemusta kunnallishallinnon toimintatavoista ja paikallisesta toimintaympäristöstä, korostuu kunnanhallituksen puheenjohtajan aktiivinen rooli valmistelun tukena sekä poliittisen toimintaympäristön huomioon ottamisessa. Puheenjohtajan osallistuminen valmisteluun kuuluu lähtökohtaisesti hänen tehtäviinsä.

Kunnanhallitus toteaa, että esitetyistä lausunnoista ja asiakirjoista vain pieni osa liittyy varsinaiseen luottamusksymykseen. Kokonaisuutena arvioiden puheenjohtajiston toiminnassa ei ole ilmennyt sellaisia puutteita tai laiminlyöntejä, joiden perusteella epäluottamuksen ilmaiseminen olisi perusteltua.

Kunnanhallitus toteaa tilapäiselle valiokunnalle, ettei kunnanhallituksen puheenjohtajiston toiminnassa ole ilmennyt mitään sellaista, mikä antaisi aiheutta epäluottamuksen kohdistamiseen.”

Valiokunta toteaa, että kunnanhallituksen lausunto sisältää sisäisen ristiriidan: samalla kun todetaan, ettei puutteita ole, tunnustetaan kuitenkin yhteistyö- ja rooli-ongelmia. Lausunto ei analysoi aineistoa konkreettisesti. Äänestystulos osoittaa, ettei johtopäätös ole yksiselitteinen. Näin ollen lausunnon painoarvo valiokunnan arvioinnissa on rajallinen. Erityisen ongelmallista lausunnossa on se, että siinä selitetään esiin nousseita ongelmia viranhaltijoiden kokemattomuudella. Valiokunnan saama toimeksianto liittyy puheenjohtajiston luottamuksen arviointiin. Viittaamalla viranhaltijoiden kokemattomuuteen lausunnossa ei voida sivuuttaa luottamushenkilöiden vastuuta.

8 Yhteenveto kuulemisista

Tilapäinen valiokunta on arvioinut asiaa kokonaisuutena käytettävissä olevan aineiston, kuulemisten sekä asiakirjaselvitysten perusteella.

Valiokunnalle toimitetut lausunnot koskevat pääosin varsinaisen puheenjohtajan toimintaa. Varapuheenjohtajan toiminta on kuultavien mukaan noudattanut turvallisemman tilan periaatteita ja ollut roolinmukaista.

Valiokunta on pyrkinyt esittämään kuulemisissa esiintuodut näkemykset asiallisesti ja niiden alkuperäisessä merkityksessä ottamatta tässä vaiheessa kantaa niiden paikkansapitävyyteen.

8.1 Loppuarvio

Valiokunta toteaa, että sille toimitetun aineiston ja kuulemisten perusteella osapuolten näkemykset tapahtumista, rooleista, vuorovaikutuksesta ja johtamisjärjestelmän toimivuudesta poikkeavat olennaisesti toisistaan.

Esitetyissä lausunnoissa on tuotu esiin näkemyksiä, joiden mukaan poliittisen ja operatiivisen johdon välinen roolijako ei ole kaikilta osin toteutunut ja että vuorovaikutuksessa on esiintynyt tilanteita, jotka on koettu epäasiallisiksi ja kuormittaviksi. Toisaalta kunnanhallituksen puheenjohtaja on kiistänyt nämä arviot ja katsonut toimineensa kuntalain mukaisessa ohjaus- ja valvontaroolissa sekä esittäneensä tehtävänsä kuuluvaa kriittistä palautetta valmistelun laadusta.

Valiokunta toteaa, että osa esitetyistä väitteistä perustuu osapuolten kokemuksiin ja tulkintoihin, eikä niiden perusteella ole kaikilta osin mahdollista tehdä yksiselitteistä johtopäätöstä yksittäisten tapahtumien luonteesta, epäasiallisesta menettelystä tai toimivallan ylityksestä.

Valiokunta toteaa lisäksi, että kunnanhallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan näkemykset toistensa toiminnasta poikkeavat olennaisesti erityisesti valmisteluun osallistumisen, vuorovaikutuksen ja menettelytapojen osalta.

Kokonaisuutena tarkastellen valiokunta katsoo, että

- *roolien tulkinnassa on esiintynyt epäselvyyttä,*
- *vuorovaikutuksessa on ollut toistuvia jännitteitä,*
- *osapuolten välinen luottamus on olennaisesti heikentynyt, ja*
- *yhteistyö valtuustoryhmien välillä on ollut puutteellista*

Nämä tekijät ovat vaikuttaneet merkittävästi yhteistyön toimivuuteen sekä kunnan johtamiseen.

Huomioitavaa oli se, että puheenjohtaja kiisti lähes kaiken, mitä kuultavien lausunnoissa oli, ja se että keskeisten osapuolten ristiriita syveni prosessin aikana.

Valiokunta arvioi, että esiin nousseet ristiriidat liittyvät keskeisesti duaalijohtamisen käytännön toteuttamiseen, roolien tulkintaan sekä vuorovaikutukseen. Tilanne ei ole seurausta yksittäisestä tapahtumasta, vaan useiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Valiokunta katsoo, että asioiden ja ristiriitojen sopimiseen ei ole enää mahdollisuutta.

Valiokunta katsoo, että esiin tulleet yhteistyöhön, vuorovaikutukseen ja roolien selkeyteen liittyvät haasteet ovat kokonaisuutena arvioiden johtaneet tilanteeseen, jossa luottamuksen edellytykset kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävän hoitamiseen ovat olennaisesti heikentyneet.

8.2 Valiokunnan suositukset

Tilapäinen valiokunta suosittelee, että jatkossa kaikkien luottamushenkilöiden ja etenkin puheenjohtajiston on perehdyttävä ja sitouduttava kiusaamisen nolla-toleranssiin kokouksissa sekä kunnanhallituksen jäsenten ja viranhaltijoiden välisessä kanssakäymisessä selventämällä kuntalain 85 §:n (virheellinen menettely luottamustoimessa) sisältöä ja merkitystä ja vaatia luottamushenkilöiltä kuntalain 69 §:n edellyttämää käytöstä.

Tilapäinen valiokunta suosittelee, että jatkossa luottamushenkilöt sitoutetaan koulutukseen valtuustokauden alkaessa.

Markku Kankaanranta
puheenjohtaja

Tarja Kallio
varapuheenjohtaja

Heidi Karnaattu
jäsen

Janne Uusitalo
jäsen

Liitteet: Valiokunnalle annetut lausunnot 8 kpl

Valiokunnalle annetut vastineet 5 kpl

Muistiot suullisista kuulemisista 5 kpl

Kunnanhallituksen lausunto

Lausuntojen liiteluettelo

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This document contains 16 pages before this page

Dokumentet inneholder 16 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 16 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 16 sider før denne side

Detta dokument innehåller 16 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende